

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 352/2025-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom, Podjavorinskej 7, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/161/2023 z 28. novembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku vyplýva, že v konaní vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7C/10/2020 sa sťažovateľka proti žalovanému Banskobystrickému samosprávnemu kraju domáhala zaplata sumy 4 681 eur s príslušenstvom z titulu náhrady za vecné bremeno zriadené podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Okresný súd rozsudkom č. k. 7C/10/2020-113 z 13. mája 2021 žalobu zamietol s konštatovaním, že nárok uplatnený sťažovateľkou za vecné bremeno zriadené podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má formu jednorazovej náhrady a podlieha premlčaniu v zákonom stanovenej všeobecnej trojročnej premlčacej lehote (§ 101 Občianskeho zákonníka), ktorá začala plynúť od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. od 1. septembra 2009 (správne 1. júla 2009, pozn.), a uplynula 1. septembra 2012. Z tohto dôvodu považoval nárok sťažovateľky

na zaplataenie náhrady za obdobie od 28. apríla 2018 do 27. apríla 2020 za vecné bremeno k pozemku vo výlučnom vlastníctve sťažovateľky za premlčaný. Okresný súd vychádzal z právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020, podľa ktorého je náhrada podľa zákona č. 66/2009 Z. z. jednorazová a premlčiava sa v trojročnej premlčacej lehote odo dňa účinnosti daného zákona, ako aj z rozhodnutia ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 539/2020.

3. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 11Co/50/2021-189 z 28. júla 2022 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny, stotožňujúc sa s jeho dôvodmi. Vzhľadom na odvolacie námietky sťažovateľky krajský súd doplnil, že uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 8Cdo/17/2019 nemožno považovať za ojedinelé, pretože najvyšší súd aj v ďalšom (neskoršom) rozhodnutí v konaní vedenom pod sp. zn. 5Cdo/175/2019 v právne a skutkovo obdobnej veci zotrval na právnom závere, že vlastníčkovi pozemku patrí náhrada vo forme jednorazového plnenia. Tak ako okresný súd, ani krajský súd nevidel dôvod na odklon od názoru vysloveného dovolacím súdom v skutkovo a právne obdobnej veci. Poukazujúc na rozhodnutia ústavného súdu, krajský súd vyhodnotil, že postupom súdu prvej inštancie k sťažovateľkou namietanému porušeniu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia nedošlo, pokiaľ neskoršia judikatúra vyšších súdnych autorít vrátane ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu poskytla iný výklad ustanovení zákona č. 66/2009 Z. z., ako ho vyložil súd v sporoch týkajúcich sa uplatnených nárokov sťažovateľky na zaplataenie náhrady za zriadenie zákonného vecného bremena za predchádzajúce časové obdobia. Sťažovateľka si totiž v dotknutom konaní uplatnila nárok na náhradu za zriadenie zákonného vecného bremena za ďalšie časové obdobie [prvýkrát jej bola priznaná rozhodnutím okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/98/2009 (žalobu podal ako vlastník pozemku jej manžel) za obdobie od 2. apríla 2007 do 27. apríla 2012; platobným rozkazom sp. zn. 13Ro/373/2014 za obdobie od 28. apríla 2012 do 27. apríla 2014; za obdobie od 28. apríla 2014 do 27. apríla 2016 jej žalovaný náhradu zaplatil na základe výzvy a náhrada za ďalšie obdobie jej bola priznaná v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 17C/76/2018].

4. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť oprela o dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý videla v tom, že súd prvej inštancie, ale aj odvolací súd, založili svoje rozhodnutia na tom, že obsah (hmotnoprávných) práv a povinností vyplývajúcich z existujúceho vecného bremena posúdili odchyľne od toho, ako tieto práva a povinnosti boli posúdené (pri totožnom pozemku a totožnom vecnom bremene) v predošlých súdnych rozhodnutiach vydaných medzi stranami. Najvyšší súd po preskúmaní dovolania sťažovateľky skonštatoval, že zo strany súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorý by znemožnil sťažovateľke, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolanie zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že záver najvyššieho súdu o tom, že právoplatné vyriešenie

otázky hmotnoprávneho charakteru (charakteru náhrady za vecné bremeno) v konaniach vedených na okresnom súde pod sp. zn. 8C/98/2009, sp. zn. 17C/76/2018 a krajskom súde pod sp. zn. 14Co/222/2019 nie je v ústavnou sťažnosťou dotknutom konaní pre súd záväzné, porušuje právo sťažovateľky na súdnu ochranu, ktorého súčasťou je právna istota sťažovateľky, ktorú založili skoršie právoplatné rozsudky v uvedených konaniach. Rovnako je tento záver v rozpore so zásadou predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku zúžil viazanosť skorším právoplatným súdnym rozhodnutím vydaným medzi rovnakými stranami o rovnakej veci iba na výrok predchádzajúceho rozhodnutia, nie na v odôvodnení vyriešenú predbežnú otázku hmotnoprávneho charakteru, čím výrazne zúžil, resp. vylúčil právny názor vyslovený v rozhodnutiach ústavného súdu vo veciach sp. zn. II. ÚS 349/2009 a III. ÚS 678/2014, v zmysle ktorého *„Vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 OSP, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 OSP konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme odlišné stanovisko, je takýto jeho postup, resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom.“* Podľa presvedčenia sťažovateľky právnu istotu zakladá rozhodnutie ako celok, nielen jeho výrok a materiálnu právoplatnosť nemožno vnímať formalisticky, oddeľujúc výrok od odôvodnenia rozhodnutia. To, či existencia práva na časovú náhradu za vecné bremeno je právoplatne ustálená vo výroku alebo v odôvodnení, nie je z pohľadu právnej istoty strán podstatné. S poukazom na judikát R 110/2003 uviedla, že z pohľadu viazanosti aj výrok rozsudku o povinnosti na plnenie vytvára v jednote s jeho odôvodnením prekážku *res iudicatae* pre opätovné posúdenie totožnej otázky pri určovacej žalobe. Dožaduje sa aplikácie právneho záveru vyjadreného v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 171/2021, podľa ktorého prejudicialita súdneho rozhodnutia znamená, že súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľky.

7. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je arbitrárny alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 352/06). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša

spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

8. Podstatou veci je tvrdenie sťažovateľky v procesnom postavení žalobkyne, že právny názor najvyššieho súdu, v zmysle ktorého posúdenie charakteru náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. predchádzajúcim právoplatným rozsudkom okresného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 8C/98/2009, sp. zn. 17C/76/2018 a na krajskom súde pod sp. zn. 14Co/222/2019, v ktorom si sťažovateľka, resp. jej právny predchodca uplatnili nárok na zaplatenie náhrady za odlišné časové obdobie, nemá prejudiciálny účinok na dotknuté konanie, v ktorom nebolo vyhovené jej žalobe o (opakovanú) náhradu za zákonom zriadené vecné bremeno, porušuje základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu, princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

9. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že v úvode jeho odôvodnenia najvyšší súd venoval pozornosť právnej teórii subjektívnej záväznosti právoplatného rozsudku a prekážky právoplatne rozhodnutej veci. Ozrejmil, že o prekážku právoplatne rozhodnutej veci nejde v prípadoch, ak súd určitú otázku v konaní posúdil prejudiciálne, pričom posúdenie prejudiciálnej otázky nesmie byť nikdy poňaté do výroku súdneho rozhodnutia, a keďže výrok súdneho rozhodnutia je jedinou časťou rozsudku, ktorá nadobúda právoplatnosť, prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Ďalej elaboroval, že na to, aby bolo právne posúdenie záväzné, otázka, ktorá je predbežnou otázkou v ďalšom konaní, musela byť v predchádzajúcom súdnom konaní právoplatne skončenom priamym predmetom sporu a musela byť posúdená vo výroku rozsudku. K námietke sťažovateľky týkajúcej sa porušenia čl. 2 ústavy, zásahu do stability práv a právnych vzťahov medzi sporovými stranami, porušenia jej práva na spravodlivé súdne konanie a právnej istoty v dôsledku rozdielneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom oproti predchádzajúcim právoplatným rozhodnutiam najvyšší súd, stotožňujúc sa s právnym záverom odvolacieho súdu týkajúcim sa samotného výkladu ustanovenia zákona č. 66/2009 Z. z. v otázke, či náhrada za zákonom zriadené vecné bremeno má charakter jednorazovej alebo opakovanej náhrady, akcentoval tú skutočnosť, že výrok o splnení povinnosti nemôže mať účinok na prejudiciálne posúdenie (určenie) existencie alebo neexistencie práva, ktoré determinuje výrok o plnení. Výrok o splnení povinnosti je prekážkou veci rozsúdenej len voči iným (ďalším) potenciálnym výrokom o splnení povinnosti vyplývajúcej z totožného skutkového základu medzi tými istými subjektmi, nie voči neexistujúcemu meritórnemu určaniu determinujúceho práva. Právne posúdenie predbežnej otázky v odôvodnení rozhodnutia nemôže predurčovať hmotnoprávny stav pre rozhodnutie, ktoré ešte súdom nebolo vydané, pretože by tým dochádzalo k obmedzeniu subjektívneho hmotného práva žalobcu a jeho výkonu. V konkrétnosti poukázal na to, že z výroku, že žalovaný je povinný plniť žalobcovi určitú peňažnú sumu, nie je možné nijako rozumne vyvodiť výrok o platnosti určitého právneho úkonu či (ne)existencii práva, pričom odvodzovať tieto závery z odôvodnenia rozsudku je rovnako nesprávne, pretože účinky spojené s materiálnou právoplatnosťou môže nadobudnúť výlučne enunciát rozsudku, nie jeho odôvodnenie. Uzavrel tak, že vo veci sťažovateľky predchádzajúce právoplatné rozsudky svojimi výrokmi zaväzujúcimi na plnenie netvorí prekážku *res iudicata* a ani nie sú takými rozhodnutiami, ktorými by bol

v dôsledku prejudiciality súd viazaný pri meritórnom alebo prejudiciálnom posudzovaní tejto otázky.

10. Po dôslednom preštudovaní právnych úvah obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku ústavný súd hodnotí ako ústavne udržateľný záver najvyššieho súdu, v zmysle ktorého súd nemôže v inom súdnom konaní posudzovať otázku hmotnoprávneho vzťahu, ktorá bola medzi stranami sporu s konečnou platnosťou vyriešená v predchádzajúcom konaní, inak, avšak je viazaný iba výrokom rozhodnutia, t. j. pre súd je záväzné posúdenie predbežnej otázky uskutočnené v inom konaní medzi totožnými sporovými stranami, ak ide o otázku, ktorá bola predmetom konania a je obsiahnutá vo výroku rozhodnutia, pričom riešenie ostatných otázok, s ktorými sa súd musel v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadať, nie je pre súd v inej veci záväzné.

11. Uvedený právny záver je v línii s právnym názorom vysloveným ústavným súdom vo veci sp. zn. I. ÚS 171/2021 a najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 1Cdo/44/2010 publikovanom ako judikát R 40/2013, ktorých aplikácie na vec sa sťažovateľka domáha a podľa ktorých prejudicialita súdneho rozhodnutia znamená, že súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmie byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov je neprípustné. Iné riešenie by znamenalo, že súd môže porušiť viazanosť uloženú mu zákonom v § 228 CSP. Ako však explicitne vyplýva zo spomínaného judikátu a implicitne z označeného rozhodnutia ústavného súdu a ako vyčerpávajúco objasnil aj najvyšší súd v napadnutom rozsudku, pod právoplatným rozhodnutím je potrebné rozumieť právoplatný výrok súdneho rozhodnutia.

12. Nemožno tak prisvedčiť argumentácii sťažovateľky, v zmysle ktorej najvyšší súd nerešpektoval prejudiciálnu záväznosť predchádzajúcich právoplatných súdnych rozhodnutí vydaných v skončených súdnych konaniach v právnej veci sťažovateľky, resp. jej právneho predchodcu, v ktorých sa domáhali uloženia povinnosti plniť (zaplatiť náhradu za zriadenie zákonného vecného bremena za iné časové obdobia).

13. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, podľa ktorej súdy nižšej inštancie postupom, pri ktorom sa necítili byť viazané skoršími právoplatnými rozhodnutiami vydanými medzi stranami sporu, ktoré už vyriešili hmotnoprávnu otázku medzi stranami spornú, porušili jej právo na spravodlivý súdny proces, najvyšší súd zdôraznil, že z legitímnych očakávaní možno správne predpokladať určitú istotu strán konania, že o ich veci bude rozhodnuté obdobne ako vo veci skutkovo a právne podobnej, avšak dodal, že legitímne očakávania sa nedajú absolutizovať a nemožno vždy nemennosť legitímne očakávať tam, kde je súdu daná právomoc zaujať nový názor v istej právnej otázke. Vysvetlil, že judikatúra je živý, v čase a živote spoločnosti sa vyvíjajúci organizmus a je bežné a často aj žiaduce, keď súdy postupným vyhľadávaním práva naplňajú novým obsahom existujúce pojmy, v čom videl skôr prínos ako nedostatok dovolaní napadnutého rozsudku krajského súdu.

14. Právny záver najvyššieho súdu, ktorý nevidel porušenie princípu legitímnych očakávaní v tom, že všeobecné súdy rozhodli skutkovo a právne takmer identickú vec medzi totožnými stranami sporu rozdielne, avšak rešpektujúc ustálenú judikatúru najvyšších súdnych autorít, považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný. Vzhľadom na odôvodnením ústavnej sťažnosti vymedzené mantinely ústavnoprávneho prieskumu nebolo úlohou ústavného súdu bližšie sa zaoberať otázkou

právneho posúdenia charakteru náhrady za zriadenie zákonného vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z.

15. Na základe uvedeného ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Rozsudok najvyššieho súdu s prihliadnutím na dovoláciu argumentáciu sťažovateľky, ktorá v prevažnej miere kopíruje jej dovolacie námietky, je vnútorne logický, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle dovolacieho súdu, rešpektuje zákonné požiadavky na odôvodnenie (skutkové a právne) rozhodnutia. Ak sa sťažovateľka s názorom všeobecných súdov nestotožňuje, táto skutočnosť sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

16. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu